

Seksuaaliterveyden ja -hyvinvoinnin palvelut yhdenvertaisiksi

Seksuaaliterveyspalvelut järjestettävä niin, että ne palvelevat eri väestöryhmiä

Jokaisella on oikeus saada laadukasta ja saavutettavaa seksuaaliterveyden hoitoa ja neuvontaa. **Palvelujen tulee olla saavutettavia ja turvallisia** ja niissä tulee huomioida palveluiden käyttäjien yksilölliset tarpeet.

Seksuaaliterveyspalveluihin kuuluvat muun muassa seksuaali- ja lisääntymisterveyden hoito ja neuvonta, seksitautien testaus sekä seksuaalisuuteen, identiteettiin ja suhteisiin liittyvät neuvonta- ja tukipalvelut.

Tällä hetkellä **seksuaaliterveyspalvelut eivät toteudu riittävällä** tasolla ja tarjottavien palveluiden määrä ja laatu vaihtelee merkittävästi eri hyvinvointialueilla.

Stigmatisoitujen erityistä tukea tarvitsevien tarpeet otettava huomioon seksuaaliterveyspalveluissa. Esimerkiksi maahanmuuttaja-taustaiset henkilöt jäävät varsin usein vaille asianmukaisia ja heille kuuluvia seksuaaliterveyspalveluita, sillä heillä itsellään ei välttämättä ole tietoa tarjolla olevista palveluista.

- **Seksuaalirikoksen uhriksi** joutuneen alle 16-vuotiaan nuoren tulee päästä helposti ja nopeasti tutkimuksiin ja hoitoon, vaikka hän asuisi kaukana yliopistollisesta sairaalasta.
- **Vammaisille ihmisille** tulee yhdenvertaisesti tarjota seksuaaliterveyspalveluja. Hoitoympäristössä ja tutkimusvälineistössä tulee huomioida esteettömyys. Haasteena on myös se, että vammaisille ihmisille ei välttämättä tarjota seksuaaliterveyspalveluita syrjivien asenteiden ja tiedon puutteen takia.
- **Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt** tulee huomioida palveluissa ja palveluviestinnässä ja heille on tarjottava matalan kynnyksen neuvonta- ja seksitautitestauspalveluita. Jos taidot ovat puutteellisia ja tehdään virheellisiä oletuksia liittyen seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuteen, sateenkaari-ihmiset eivät välttämättä saa omaan tilanteeseensa sopivaa palvelua. Syrjinnän pelko palvelukohtaamisissa voi aiheuttaa myös sen, että tarvittaviin palveluihin ei hakeuduta lainkaan.
- **Maahan muuttaneet** tulee huomioida palveluissa ja palveluviestinnässä ja heille on tarjottava matalan kynnyksen neuvonta- ja seksitautitestauspalveluita. Palveluviestintä pitää toteuttaa selkokielellä ja palveluissa tulee olla mahdollisuus tulkkipalveluiden käyttöön. Terveystieteiden henkilöstön tulee saada koulutusta maahan muuttaneiden seksuaaliterveyteen vaikuttavista kulttuurisidonnaisista erityistarpeista.
- **Paperittomille henkilöille** tulee mahdollistaa ja turvata pääsy välttämättömiin seksuaaliterveyspalveluihin, kuten esimerkiksi seksitautien testaamiseen ja hoitoon, raskauden ehkäisyneuvontoihin ja raskauden keskeytykseen. Tällä hetkellä paperittomien välttämättömän hoidon esteenä on se, että monilla alueilla ei ole riittävästi tietoa paperittomien oikeudesta hoitoon.
- **Nuorille** on tarjottava maksuton ehkäisy riippumatta asuinpaikasta. Ehkäisyneuvonnan ja maksuttomien raskauden ja seksitautien ehkäisyvälineiden lisäksi palveluihin tulee sisällyttää seksuaalikasvatusta sekä -neuvontaa seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. THL:n maksuttoman ehkäisyn pilotin arviointiraportin mukaan kokeilu oli onnistunut ja maksuttoman ehkäisyn malli tulisi laajentaa kaikille hyvinvointialueille.

Täydenniskoulutus seksuaalikasvatuksen teemoista kaikille lasten ja nuorten parissa toimiville

Jokainen lasten ja nuorten parissa työskentelevä ammattilainen on myös seksuaalikasvattaja. On väistämätöntä, että kasvattajat, olivat he varhaiskasvatuksessa, luokan- tai aineenopettaja tai nuorisotoimessa, ovat tilanteissa, joissa lapset ja nuoret pohtivat kehon osien nimiä, niiden yksityisyyttä, omia rajoja, omaa seksuaalisuutta, omaa sukupuoltaan tai kaverisuhteita.

Lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa ja varmuutta, jotta he voivat nauttia omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan ja saada siitä voimavaran elämäänsä. Tietoa tarvitaan moninaisuuden ymmärtämiseen ja ahtaiden normien purkuun. **Tieto ja sen tuoma itsevarmuus ja oman itsensä arvostaminen on välttämätöntä, jotta on keinoja suojella itseään seksitaudeilta, tahattomilta raskauksilta ja hedelmättömyydeltä.**

Seksuaalikasvatus opettaa suostumusta ja luo suostumuskulttuuria ja siten **ennaltaehkäisee häirintää, kiusaamista ja seksuaaliväkivaltaa.** Tieto suojaa lasta ja nuorta, ei lisää hänen riskikäyttäytymistään, kuten usein virheellisesti ajatellaan. Seksuaalikasvatus luo pohjan tasa-arvoiselle yhteiskunnalle.

Tämän kaiken kokonaisvaltaisen tiedon opettamiseen ammattilaiset **tarvitsevat lisää koulutusta.** Monet kasvattajat joutuvat opettamaan näitä arvokkaita tietoja ilman asianmukaista koulutusta ja monet jopa niin, etteivät itse ole saaneet lapsuudessa, nuoruudessaan tai aikuisuudessaan seksuaalikasvatusta.

Kattavalla täydenniskoulutuksella ammattilaiset saavat tietoa ja työkaluja toimia haastavissa tilanteissa ja toisaalta käyttää monia arjen hetkiä kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen. Täydenniskoulutus mahdollistaa sen, että seksuaalikasvattajina toimisi eri kieliryhmistä, eri etnisistä taustoista ja muutoinkin moninaisista taustoista tulevia ihmisiä. **Tämä osaltaan edistää moninaisuutta seksuaalikasvatuksessa.**

Jokainen kasvattaja haluaa toimia ammattitaitoisesti ja asianmukaisen koulutuksen saaneena. Ilman kattavaa ja ajankohtaista koulutusta seksuaalikasvatuksen teemoista riski väärän tiedon ja omien vääristyneiden asenteiden levittämiseksi kasvaa.

Suomessa on maailman huippuluokan seksuaalikasvattajia ja monet lapset ja nuoret saavat riittävät tiedot ja taidot kasvatustulollaan. Tämän ei kuitenkaan pidä olla etuoikeus, vaan seksuaalikasvatuksen on tavoitettava lapset ja nuoret yhdenvertaisesti.

- Mahdollista seksuaalikasvattajan **täydenniskoulutus** kasvattajille maksuttomasti ja työajan puitteissa.
- Järjestä **kaikille kasvattajille** koulutusta seksuaalikasvatuksen teemoista. Jokaisen kasvattajan pitää ymmärtää, mitä seksuaalikasvatus pitää sisällään ja sen merkitys
- Varmista, että jokaisessa kasvatusorganisaatiossa on vähintään **yksi kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen kasvattajan opinnot suorittanut aikuinen.** Henkilö on turvallinen aikuinen ja kaikki nuoret ja lapset tietävät kuka kyseinen kasvattaja on.